

Papilionidae, зокрема ліси, луки та гірські екосистеми);

- захист від забруднення (проведення заходів з мінімізації забруднення довкілля хімічними речовинами може сприяти збереженню популяцій метеликів);
- розведення ендемічних видів (виконання програм з розведення ендемічних та зникаючих видів метеликів Papilionidae може допомогти відновити їхні популяції).

Отже, охорона представників цієї родини потребує комплексного підходу, який включає моніторинг популяцій, охорону середовищ існування, що є важливим для збереження біорізноманіття.

Список літератури

1. Голіней Г. М., Прокоп'як М. З. Види Papilionidae в ентомологічних колекціях, зібраних у 2021–2023 рр. *Актуальні проблеми вивчення ентомофауни західного регіону України: збірник тез науково-практичної конференції* (Івано-Франківськ – Стара Гута, 14–16 червня 2024 р.). Львів : Державний природознавчий музей НАН України, 2024. С. 13–14.
2. Капелюх Я. І. Денні лускокрилі природного заповідника «Медобори». *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*. Серія: Біологія. 2017. № 4 (71). С. 104–112.
3. Некрутенко Ю., Чиколовець В. Денні метелики України. Київ : Видавництво Раєвського, 2005. 232 с.
4. Червона книга України. Тваринний світ / за ред. І. А. Акімова. Київ : Глобалконсалтинг, 2009. 600 с.

УДК 632:634.7

ОСНОВНІ ШКІДНИКИ МАЛИНИ

Голіней Г. М., Дидин І. В., Прокоп'як М. З.

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

E-mail: halyna.holiney@gmail.com

В Україні на ягідні культури припадає близько 2 % площі всіх плодово-ягідних насаджень. Ягідні культури вирощують для споживання у свіжому вигляді та для перероблення на компоти, джеми, желе тощо. Близько 70 % усіх ягід вирощують у приватному секторі.

Комахи-шкідники ягідних культур живляться кущами. Залежно від будови ротового апарату шкідника є різний характер пошкоджень рослинних тканин. Комахи з гризучим ротовим апаратом відгризають частини листків, стебел, коріння, плодів. Комахи з колючо-сисним ротовим апаратом проколюють покривні тканини рослин і живляться клітинним соком.

Шкідники малини можуть значно зменшити врожайність та якість плодів, що призводить до економічних втрат для фермерів і господарств, які вирощують малину як головну або додаткову культуру. Деякі шкідники можуть стати стійкими до хімічних засобів захисту рослин, що ускладнює їх контроль та може потребувати пошуку нових методів боротьби [1].

Отже, дослідження шкідників малини є на сьогодні актуальним, оскільки воно допомагає забезпечувати стабільне та ефективне вирощування цієї культури.

Нижче наведено поширені шкідники малинових насаджень.

З ряду Рівнокрилi Homoptera – малинна пагонова попелиця *Aphis idaei* Goot. [4]. Поширена по всій Україні, але найбільш шкодочинна на Поліссі та в Лісостепу. Великі колонії попелиць заселяють кінці пагонів і суцвіть, викликаючи скручування листя, стримування росту, викривлення пагонів, укорочення міжвузль. На пошкоджених пагонах квітки не розвиваються і часто засихають.

З ряду Твердокрилi Coleoptera – малинний жук *Byturus tomentosus* De Geer. У середині травня, під час утворення бутонів малини, жуки зосереджуються на цій культурі, виїдають бутони, пошкоджують листки та квітки. Пошкоджені ягоди дрібні, на вигляд тьмяні, швидко в'януть і загнивають [2].

Малинний довгоносик *Anthonomus rubi* (Herbst). Довгоносик трапляється повсюдно, численний на Поліссі та в Лісостепу. Антономус може завдати значних збитків врожаю, оскільки личинки виїдають м'які тканини плодів, роблячи їх неїстівними та зменшуючи їхню якість та кількість. Окрім

малини пошкоджує ожину, суницю, троянду, шипшину. Спочатку жуки живляться листками, вигризаючи в них отвори, потім переходять на бутони та виїдають їхній вміст.

Сірий, або землистий, кореневий довгоносик *Sciaphilus asperatus* Bonsdorff. Довгоносик трапляється повсюдно. Завдає великих збитків плантаціям, викликаючи масову загибель рослин. При відсутності дощів у червні-липні сильно пошкоджені плантації повністю засихають, в той час як непошкоджені в період посухи дають хороший урожай.

З ряду Лускокрилі Lepidoptera – малинна склівка *Pennisetia hylaeiformis* Lasp. Шкідник трапляється повсюдно. Пошкоджує малину і суницю. Зовні в місцях пошкоджень утворюються здуття [3].

Малинна брунькова міль *Lampronia rubiella* Bjerkaner. Шкідник трапляється на Поліссі та у північних районах Лісостепу.

З ряду Перетинчастокрилі Hymenoptera – малинний гребінчастовусий пильщик *Priophorus morio* Lep. Шкідник трапляється по всій території України. Пошкоджує малину, ожину, горобину. Пильщик пригнічує ріст рослини.

Малинний мінуючий пильщик *Metallus pumilus* Klug. Шкідник трапляється повсюдно. Пошкоджує малину, ожину, горобину.

З ряду Двокрилі Diptera – малинна пагонова галиця *Thomasiniana theobaldi* Barn. Шкідник трапляється повсюдно. У місцях живлення утворюються бурі плями, які поступово стають чорними й розширюються, охоплюючи велику частину пагона. Місця пошкоджень заселяються сапрофітними грибами; кора пагонів відмирає, що призводить до усихання стебла [3].

Малинна листкова галиця *Dasyneura plicatrix* Loew. Пошкоджене листя скручується, серединні жилки потовщуються.

Малинна стеблова галиця *Lasioptera rubi* Schrank. Пошкоджує стебла малини, ожини. Пригнічує ріст рослини.

Малинна муха *Pegomya rubivora* Coquillett. Цей вид мухи поширений у різних регіонах світу, де вирощують малину та інші культури. Трапляється на Поліссі та в Лісостепу. Завдає шкоди малиновим кущам, особливо молодим пагонам і листям. Пошкоджене листя може втратити свою фотосинтетичну

активність, що може вплинути на ріст та врожайність рослин [3].

Нижче наведено класифікацію шкідників малини за характером пошкоджень частин рослин:

- листові шкідники. До цієї категорії належать комахи, які живляться листям малини. Наприклад, малинний гребінчастовусий пильщик може залишати за собою виїдені ділянки на листях, що призводить до появи буруватих плям і втрати фотосинтетичної активності листя;
- пагонові шкідники. Деякі шкідники, такі як малинна пагонова галиця, можуть живитися м'якими тканинами молодих пагонів малини, що може спричинити гниття та відмирання пагонів;
- кореневі шкідники. Малинний кореневий довгоносик може пошкоджувати корені малинових кущів, що призводить до загибелі частин або всієї рослини;
- плодові шкідники. Це види, які пошкоджують плоди малини; можуть призвести до їх руйнування. Наприклад, малинний жук може збільшити вразливість плодів до гнилі;
- переносники хвороб. Деякі шкідники малини можуть бути переносниками хвороб, збудниками яких є віруси, бактерії або гриби, що спричинює захворювання рослин та втрату урожаю.

Систематичний догляд за малиновими кущами, вчасні заходи контролю шкідників і хвороб, а також правильний агротехнічний підхід допоможуть зберегти рослини та підвищити врожайність.

Список літератури

1. Коханець О. М., Проць Р. Р. Шкідники та хвороби плодових і ягідних культур. Львів : Українські технології, 2006. 92 с.
2. Сільськогосподарська ентомологія: Підручник / за ред. Б. М. Литвинова, М. Д. Євтушенка. Київ : Вища освіта, 2005. 511 с.
3. Шкідники ягідних культур: навчальний посібник / І. М. Мринський, В. В. Урсал, Т. М. Тимошук, О. А. Саюк, В. В. Воєводін; за ред. І. М. Мринського. Київ : Інтерконтиненталь, 2018. 352 с.

4. UkrBIN. 2017. UkrBIN: Ukrainian Biodiversity Information Network [public project & web application]. UkrBIN, Database on Biodiversity Information. [online] Available at: (Accessed 6 March 2025).

УДК 636.4.082(477)

**РОЗВИТОК ПЛЕМІННОЇ СПРАВИ У СВИНАРСТВІ УРСР
(1950–1980-ті рр.) В КОНТЕКСТІ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ПРОФЕСОРА Ф. К. ПОЧЕРНЯЄВА**

Олійник Т. Б.

Національна наукова сільськогосподарська бібліотека НААН
(м. Київ)

E-mail: oleyniktaras093@gmail.com

Свинарство в Україні має довгу традицію, яка розвивалась протягом століть. Однак, значний науковий підхід до племінної роботи у цій галузі був започаткований лише в ХХ столітті, коли почався процес індустріалізації сільського господарства. Федір Кузьмич Почерняєв став однією з ключових фігур у цій трансформації, зробивши вагомий внесок у розвиток свинарства та удосконалення методів племінної роботи в Україні, що значно підвищило ефективність галузі.

Федір Кузьмич народився 1 лютого 1929 року в місті Полтава. Після закінчення середньої школи вступив до Харківської спеціалізованої школи військово-повітряних сил, але через стан здоров'я залишив військову службу та обрав цивільну професію. У 1949 році він вступив до Полтавського сільськогосподарського інституту, де здобув спеціальність зоотехніка. Після його закінчення в 1954 році він вступив до аспірантури Полтавського науково-дослідного інституту свинарства.[2]

Почерняєв виконав свою першу наукову роботу «Біологічна кастрація свиней», за яку отримав Грамоту Міністерства вищої освіти УРСР. У 1957 році він успішно захистив кандидатську дисертацію на тему «Біологічні особливості та продуктивні якості молодняку беркширської породи при різних умовах білкового харчування».

У 1969 році Ф. К. Почерняєв захистив докторську